

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В. о. президента
Національного університету
«Києво-Могилянська академія»

В. М. Ожоган

27 травня 2020 р.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ З ФАХУ
для вступників на навчання до аспірантури для здобуття ступеня
доктора філософії (PhD) за спеціальністю
035 «ФІЛОЛОГІЯ»
галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»;
освітньо-наукова програма «Теорія, історія української мови та компаративістика»

Схвалено
Вченою радою
факультету гуманітарних наук
(протокол № 3 від 26 травня 2020 р.)

КИЇВ – 2020

І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Складання вступного іспиту з фаху передбачено Правилами прийому до Національного університету «Києво-Могилянська академія» в 2020 р. (далі – Правила) для тих абітурієнтів, які вступають на навчання до аспірантури НаУКМА для здобуття ступеня доктора філософії (PhD) з відповідних спеціальностей, зазначених у *додатку 1* до Правил.

Вступний іспит з фаху за спеціальністю 035 «Філологія» (освітньо-наукова програма «Теорія, історія української мови та компаративістика») має на меті з'ясувати рівень фахових компетентностей, теоретичних знань і практичних навичок абітурієнтів із засадничих мовознавчих дисциплін («Сучасна українська літературна мова», «Історія української мови», «Українська діалектологія»); визначити готовність вступників до засвоєння програми підготовки науково-педагогічних і наукових кадрів вищої кваліфікації, яка відповідає третьому (освітньо-науковому) рівню вищої освіти та восьмому кваліфікаційному рівню за Національною рамкою кваліфікацій.

Вступний іспит з фаху за спеціальністю 035 «Філологія» (освітньо-наукова програма «Теорія, історія української мови та компаративістика») проводиться у формі **усного екзамену**, під час якого кожен абітурієнт надає відповіді на три питання, вміщені в обраному ним білеті.

Кількість білетів – 25

Час на підготовку до відповіді – 30 хв.

Тривалість опитування одного абітурієнта – до 30 хв.

Зразок білета:

1. Походження східнослов'янської писемності.
2. Типи словників української мови та їх характеристика.
3. Діалектне членування української мови.

ІІ. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ІСПИТУ З ФАХУ

1. Виникнення і розвиток літературної мови в східних слов'ян.
2. Мовна ситуація в Київській Русі.
3. Мовна ситуація в Україні в XVI – XVIII ст.
4. Пам'ятки української мови.
5. Історія української літературної мови, проблеми її періодизації.
6. Розвиток стилів староукраїнської та нової української мови.
7. Походження й основні етапи розвитку української мови.
8. Джерела вивчення української мови.
9. Роль І. П. Котляревського в історії української літературної мови.
10. Т. Г. Шевченко – реформатор української літературної мови.
11. Історія українського мовознавства.
12. Український алфавіт і графіка (з історичним коментарями).
13. Історія українського правопису.
14. Історія системи голосних української мови.
15. Історія звука .
16. Наслідки занепаду **ъ, ь** в системі голосних в українській мові.
17. Рефлекси давніх **o, e** в українській мові.

18. Розвиток відмін в українській мові.
19. Формування системи флексій прикметників в українській мові.
20. Історія форм займенника в українській мові.
21. Історія форм числівника в українській мові.
22. Історія форм дієслів минулого часу в українській мові.
23. Формування засобів вираження майбутнього часу в українській мові.
24. Шляхи розвитку прислівникової системи української мови.
25. Лексика сучасної української мови з погляду її походження.
26. Диференційні риси української мови.
27. Джерела і шляхи збагачення словникового складу сучасної української мови.
28. Загальна характеристика української фразеології.
29. Типи словників української мови та їх характеристика.
30. Фонологічна система української мови.
31. Диференційні ознаки голосних та приголосних фонем української мови.
32. Фонетичні чергування в українській мові.
33. Орфоепічні норми української мови.
34. Принципи української орфографії.
35. Типи чергувань звуків (з історичними коментарями).
36. Морфемна будова слова. Типи її історичних змін.
37. Проблема рівнів мови та їх одиниць.
38. Принципи класифікації частин мови.
39. Відмінкова система української мови.
40. Граматичні категорії імен (іменника, прикметника, числівника, займенника).
41. Граматичні категорії дієслова.
42. Семантичні й синтаксичні особливості службових частин мови.
43. Проблема словосполучення у вітчизняному мовознавстві.
44. Вчення про члени речення у вітчизняному мовознавстві.
45. Принципи класифікації складного речення.
46. Функціональні стилі сучасної української мови.
47. Текст як лінгвістична категорія.
48. Основні етапи розвитку української діалектології.
49. Діалектна основа української літературної мови.
50. Народні говори як джерело збагачення літературної мови.
51. Українські говори за межами України.
52. Українські діалектні словники.
53. Методи дослідження українських говорів.
54. Діалектне членування української мови.
55. Основні риси українського діалектного вокалізму.
56. Північне наріччя української мови: територія, поділ, основні риси.
57. Південно-західне наріччя української мови: територія, поділ, основні риси.
58. Південно-східне наріччя української мови: територія, поділ, основні риси.
59. Відмінкові форми іменників у говорах української мови.
60. Форми прикметників у говорах української мови.
61. Форми особових займенників у говорах української мови.
62. Форми числівників у говорах української мови.
63. Особові форми дієслів у говорах української мови.
64. Особливості українського діалектного синтаксису.
65. Лексичні особливості українських діалектів.

III. ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ

1. Атлас української мови: В 3 т. – Т.1. – К., 1984; – Т.2. – К., 1988; – Т.3. – К., 2001.
2. Бевзенко С. П. Історія українського мовознавства. – К., 1991.
3. Бевзенко С. П. Українська діалектологія. – К., 1980.
4. Безпалько О. П., Бойчук М. К., Жовтобрюх М. А., Самійленко С. П., Тараненко І. Й. Історична граматики української мови / Вид. 2-ге. – К., 1987.
5. Вихованець І. Р. Граматики української мови. Синтаксис. – К., 1993.
6. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. – К., 1988.
7. Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови. – К., 2004.
8. Жанри і стилі в історії української мови. – К., 1989.
9. Історія української мови: Лексика і фразеологія. – К., 1983.
10. Історія української мови: Морфологія. – К., 1978.
11. Історія української мови: Синтаксис. – К., 1983.
12. Історія української мови: Фонетика. – К., 1979.
13. Історія українського правопису XVI-XX ст. Хрестоматія. – К., 2004.
14. Пилинський М. М. Мовна норма і стиль. – К., 1976.
15. Півторак Г. П. Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов. – К., 2001.
16. Русанівський В. М. Історія української літературної мови. – К., 2001.
17. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови. – К., 1973.
18. Сучасна українська літературна мова: Вступ. Фонетика. – К., 1969.
19. Сучасна українська літературна мова: Лексика і фразеологія. – К., 1973.
20. Сучасна українська літературна мова: Морфологія. – К., 1969.
21. Сучасна українська літературна мова: Синтаксис. – К., 1972.
22. Сучасна українська літературна мова: Стилїстика. – К., 1973.
23. Українська мова. Енциклопедія. – К., 2000; 2-ге видання – 2004.
24. Хрестоматія матеріалів з історії української літературної мови / Упор. П. Д. Тимошенко. – У 2 ч. – К., 1959, ч.1., 1961, ч.2.
25. Шевельов Ю. Історична фонологія української мови. – Харків, 2002.

IV. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Результати вступного іспиту з фаху за спеціальністю 035 «Філологія» (освітньо-наукова програма «Теорія, історія української мови та компаративістика») **оцінюються за 100-бальною шкалою.**

Оцінювання усних відповідей абітурієнта на питання екзаменаційного білета за спеціальністю 035 «Філологія» (освітньо-наукова програма «Теорія, історія української мови та компаративістика») здійснюється за такими критеріями:

Сумарна кількість балів за усні відповіді на питання білета	Критерії оцінювання
91 – 100	Абітурієнт надав правильні та повні відповіді на всі 3 екзаменаційні питання, виявив глибоке розуміння їхньої суті та змісту, а також високий рівень теоретичних знань і практичних умінь з фахових дисциплін. Відповіді абітурієнта засвідчують здатність до аналізу й інтерпретації засвоєного матеріалу, відмінне володіння навичками логічного і послідовного викладу та його мовностилістичного оформлення.
76 – 90	Абітурієнт надав правильні та повні відповіді не менше ніж на 2 екзаменаційні питання або правильно, але недостатньо повно, відповів на всі 3 питання. Відповіді абітурієнта засвідчують у цілому високий рівень засвоєння програмного матеріалу, здатність до його аналізу та інтерпретації, належне володіння навичками логічного і послідовного викладу та його мовностилістичного оформлення.
50 – 75	Абітурієнт надав правильну та повну відповідь не менше ніж на одне екзаменаційне питання. Відповіді абітурієнта засвідчують задовільний рівень засвоєння програмного матеріалу і здатності до його засвоєння та інтерпретації, а також достатнє володіння навичками логічного і послідовного викладу та його мовностилістичного оформлення.
0 – 49	Абітурієнт не надав правильної та повної відповіді на жодне екзаменаційне питання. Відповіді абітурієнта засвідчують незадовільний рівень засвоєння програмного матеріалу і здатності до його засвоєння та інтерпретації, недостатнє володіння навичками логічного і послідовного викладу та його мовностилістичного оформлення.

Абітурієнт вважається таким, що склав вступний іспит з фаху за спеціальністю 035 «Філологія» (освітньо-наукова програма «Теорія, історія української мови та компаративістика»), якщо його оцінка за усні відповіді на питання екзаменаційного білету становить **50 – 100 балів.**

У разі, якщо екзаменаційна оцінка є нижчою за 50 балів (**0 – 49 балів**), абітурієнт вибуває з конкурсного відбору на спеціальність 035 «Філологія» (освітньо-наукова програма «Теорія, історія української мови та компаративістика»).